

MEZEI ANDRÁS:

VARÁZSSZÖNYEG

Efráim kiszikkadt fekete testét két fehér jégtábla közé csúszatták, hogy a rekkenő melegben, a temetés előtt ne induljon szét a tetem. A ponyvával letakart teherautó hátsó oldalát fölcapták, a gépkocsi lassan távolodott és a kikötő előtt álló tömeg még sokáig tárgyalta az esetet.

Efráim meghalt többek között azért is, mert keveset evett, Efráimnak meg kellett hania, mert nem hordott olyan ruhákat, mint a fehér emberek, s egyelőre esze ágában sem volt felcserelni a régi rongyait. Efráimot utolérte a végzet, mert az is a számlájára írandó, hogy sehol sem lakott. Számára a sátor, valóságos palota volt, de szívesen aludt az autóbusszállomáson is. Nem borotválkozott, mert hogy göndör fekete szakáll borította az arcát, nem is cigarettázott, ami ugyancsak elősegítette a halálát. De a nyakára hozta az elmúlást az is, hogy cipőt sem viselt.

Ha nagyobbak lettek volna az igényei, ma is ott ülhetne a kikötő előtt a többiekkel. Ha csak egyszer is megkívánta volna a testüket áruló fehér bőrű sudár lányokat, akik egy napi fizetést is elkértek a fiúktól, ha kedve lett volna beülni olykor egy moziba... Akkor Efráim ma is szívhátán teli tudóval a sós tengeri levegőt, talán még munkája is akadna egy-két napra... De Efráim meghalt, mert a többi között még moziban sem volt és nem is tudta, hogy mi az.

Bizonyosságul csak egyetlen példát:

...mikor megérkezett vele a „Varázsszönyeg”, illetve a luddi repülőterre leszállt a „Messiás”, azaz az első repülőgép, melynek papjai Jemen felsziget kiválasztott népével együtt Efráimot is elhozták az „Ígéret földjére”, mikor a fotóriporterek, papok és katonák sorfala között vezetve, átszállították egy autóbuszra, akkor a kormányán ülő ember től Efráim megkérdezte:

— Mikor fogunk a levegőbe emelkedni?

Hát tessék! Kiderült, hogy még autóbust sem látott, pedig fiatal kora ellenére Jemen szegényei között nem volt a legszegényebb. Nemrégiben vett magának egy új feleséget, természetesen még gyerek állapotban, de a törekvő Efráim a jövőjére, az öregségére is gondolhatott. Érthető mindezekből, hogy nem nagyon hitt a Messiásban. Szikár és hajlékony elméjével nehezen bírkóztak meg a varázsszöveget küldő láthatatlan isten látható szolgái.

Efráim úgy tudta a legendát, hogy eljön a nap, mikor az angyal befűj trombitájába és akkor a halottak föltámadnak, helyesebben, mielőtt föltámadnának, a világ minden részéről a föld alatt gurulnak majd Jeruzsálemig.

— A halottak! — mondta Efráim. — De én még élek. Miért hagynám itt sátram, kecskenyájamat? Miért cserélném fel a legelőmet?

A papokkal így vitakozott:

— Csakugyan, megegyeznek a mi szertartásaink — amint mondjátok — a tiétekkel. Mi is az egy istennek áldozunk. Az is lehet, hogy őseim ott éltek a ti országotokban. De a varázsszövegről semmit sem hallottam. Én a magam részéről megvárom, amíg az angyal trombitál — mondta Efráim és visszaballagott sátrához, leheveredett legszebb kecskéi közé.

Isten szolgái azonban állhatatosak voltak.

— Az angyal már trombitált, Efráim — lépett hozzá az egyik alacsony termetű szakállas férfi, csak nem hallják a te füleid. A csoda már megjelent előtted, de nem láthatták meg a te szemeid, fiam — fogta meg Efráim csontos csuklóját a láthatatlan isten küldötte. — Hallottál már a Paradicsomról?

— Mi, a láthatatlan isten hívei nem hiszünk benne.

— De arab testvéreidtől hallottál valamit róla?

— Csak annyit — mondta szakállát dörzsölve —, hogy ott senkinek sem kell kecskét őrizni, mégis rengeteg tej van. Magától terem a köles, az árpa, a zab, meg minden. Az ember ott egész nap pihenhet, azívhatja a hasist.

— Szeretné látni egyszer?

— De ha nincs!

— Ne makacskodj, fiam, Efráim — emelte fel hangját a láthatatlan isten szolgája —, jól tudod, hogy mit kérdeztem tőled. Ha lenne ilyen, szeretnél élni benne?

Efráim unta az idegent és beleegyezően bólintott.

— Na látod! — csapott rá diadalmasan a pap. — Szeretnél jobban élni!

— Igen — ismerte be Efráim.

— Akkor hát idenéz — szölt a küldött — és egy aranyosan csillogó fényes karórát húzott elő, melynek a pántja is ezüstösen szikrázott a jemeni nap erős sugaraiban.

Efráim ámulva nézte.

— Az időt mutatja — magyarázta a pap. Sűrűn hunyorgott, szemét a homlokáról lefolyó izzadság mártja. Tylet egyheti keresetéből vehetsz magadnak odaát az ígéret földjén, a földi Paradicsomban. Mindezt csak azért mutattam meg, hogy saját szemeddél lásd, a láthatatlan isten jót akar. Ezt pedig neked adom — szölt és Efráim csuklójára hűzta az órát.

— És, ha ebben sem hiszel — fűzte tovább a szót, most már csendes, szelid hanghordozással — akkor jöjj és megmutatom neked, miként emelkednek magasba testvéreid a varázsszönyegen.

Efráim ellenállása még korántsem tört meg.

— A kecskéimet nem hagyhatom itt — rázta meg apró fekete fejét, miközben ültében mélyen meghajolva botjára támaszkodott.

— A kecskéik nem mehetnek veled, fiam, nincs hely a varázsszönyegen.

— De ha egyszer hasított patájúak! — ma-

kacskodott Efráim —, az ilyeneket még Noé is magával vihette...

Isten küldötte nagyot sóhajtvá feladta a harcot. Sajnálta az elajándékozott karórát, de belátta, hogy a láthatatlan istennek nem kifizetődő, ha ennnyit időzik egyetlen hívónál. Messze elkerülte ezután Efráim sátrát és ő csodálkozott a legjobban, amikor néhány hét múlva találkoztak a varázsszönyegre várakozók megilletődött csoportjában.

— Meggondoltad magad, Efráim? — szölt a pap.

— Ha mindenki megy, hát én sem maradok — jegyezte meg egykedvűen Efráim. — Mélyen ülő fekete szemét még egyszer körülhordozta a tihamai legelőkön és messze nézett a meredek, magas Dzsebel Kabir felé.

A csodák azonban csak ezután kezdődtek Efráim számára. Az autóbusz egy hatalmas sátorábrába szállított, melyet szöges drótkerítés vett körül.

Efráim előtt egy pillanatig sem volt kétséges, hogy ez nem más, mint az éden, amiről a láthatatlan isten küldötte beszélt. Napjában háromszor tölthette meg gyomrát, vaságyat, matracot és két pokrócot is kapott és annyi pénzt, hogy vehetett volna egy csillogó karórát feleségének, az immár tizenhét éves Nirának, akit még Jemenben vásárolt az eladott kecskéik árán.

Efráimot nemcsak azért érte el a végzet, mert fogalma sem volt, miképpen élnek a fehér bőrű fajtestvérei, de idő előtt, meghozza önkényesen hagyta el az átmeneti-éden, ahol biztos reggeli, ebéd és vacsora várta. Mert megmondott: aki eltávozik, hogy az arca verejtékével keresse meg a kenyerét, a városban vállaljon munkát, annak nincs joga visszatérni többé.

Efráim felesége, Nira, kék blúzt és fehér sortnadragót akart, amelyeneket a drótkerítéssel túl viseltek a nők.

Igy került Efráim a kikötő elé, ahol csak meg kell állni és jönnék a vállalkozók: „Betonöntésre négy ember!” — már ugranak is. „Útépítésre tíz munkás!” — harminc is szalad...

Efráim nem talakodott, mert fehér bőrű testvérei, akik ingben meg pantallóban jártak, cigarettát szíváltak és cocacolat ittak, igen szűros szemekkel nézték. Szóba sem álltak vele, pedig szerette volna megkérdezni tőlük, hogy ők is a varázsszönyegen jötte-e, vagy pedig itt születtek?... Így hát Efráim a jemeniek csoportjához csatlakozott, azokhoz, akik szintén elhagyták az éden, és most a járda szélen guggoltak türelmesen, akár nap-hosszat is.

Miért ölték meg Efráimot? Miért öklözte állon, mit látott benne a dadogós, amikor elborította az agyát a düh? Miért kellett lecsuknia magát? Ki hiszi el, hogy gyilkolni kellett csak azért, mert ő cipőt viselt, szeretett enni, örökre szomjas volt, a keze pedig állandóan a lányok dereka után kapkodott. Melyik bíróság fogadja el, hogy ölnie kellett, mert szerette a folyóvizet, komfortos lakást, mert szenvedélye volt: vasárnap meccsre járni és a mozi sem vetette meg. Hol az a bíró, aki felmentést ad, mert a dadogósnak mindez természetes volt, mert egyikről sem akart lemondani?!

Nyilvánvalóan hazugság. Kiagyalt dolog. A primitív emberek brutalitása, a testi fogyatékosság okozta lelki törés engedte felemelkedni az öklét, de nem volt mentes ez a beteg lélek a rosszindulatú propaganda fertőzötől sem. Ez vezetett hát a kataratófához! — olvasta a dadogós fejére a vádat az ügyész.

A dadogós felállt. Előredölvé, göröcsösen a korlátba kapaszkodott, nyakán kidülett az ütőer, torkán hebegő, hörgő hangok gurguláltak, de ajkán nem tudott megszületni a szó.

— Énekelje el! — szölt jóindulatúan a bíró s az emberek döbbenetére a visszhangos tárgyalóteremben valami monoton dal pentatónikus hullámain felszendült a rekedtes védőbeszed.

Persze, el kellett ítélni a dadogóst, az ilyen primitív ember sohasem fogja megérteni, hogy a fekete bőrűeknek is kell a munka. A nemzetnek kötelessége lehetőséget adni, a törvénynek pedig joga van lecsújtani a bűnösre, aki gyilkol — ha nem is előre megfontolt szándékkal, de megölt egy embert. Nyolcvan piasterért!

Hát igen. Napi két fontért vállalt nyolc óra munkát a dadogós mind ez ideig és napi két fontot kértek a barátai is munkaerőjüért, amíg nem érkeztek meg a feketék, akik nem hordtak cipőt, nem ittak sört, még a csokoládét sem ismerték.

— Helló, emberek! — hallatszott az érces kiáltás. Tíztonnás teherautó fékezett a kikötő előtt, ablakából egy parafasisakos férfi hajolt ki. Betonöntéshez kellene tíz munkás. Egy font ötvenet fizetek.

Morgás támadt.

— Két fontnál alább nem megyünk.

— Hát ti?! — fordult a parafasisakos a jemeniek felé.

„Másfél font!” — csapódott Efráim dobhártyájára a szó. Rengeteg pénz. És mindez csak egyetlen napra. Önkéntelenül is föl-emelte kezét.

A parafasisakos intett:

— Jöhettek — de nektek csak egy font és húsz piasteret fizetek — figyelmeztetett a mutatójával.

Efráimot nem érdekelte. Nyolc napja várt türelmesen, tarisznyájában elfogyott a konzerv, amit az édenből hozott. Állandóan magán érezte feleségének éhes, hűséges szemét. Fölugrott hát a teherautóra és egy szemvillanás alatt a társai is követték.

SIMON LAJOS:

Már rettegek

Már rettegek, hogy eltaszit magától minden közösség furcsa szívemért, vagy elpusztul — mint lágy fémek a lángtól — halálra ég, ki túlon túl megért.

Töprengok: mondd! milyen varázs bolondít, hogy társaimnál örök-más vagyok?

Ki így szeret: már fájdalomában ordít, de én — konok — mint halott hallgatom.

Valamikor anyám húsában éltem, (úgy mondják szépen) lágy szíve alatt, nem volt szemem, anyám szemével néztem, de akkor is már téged láttalak.

Nem volt szemem, amely ügyelve őriz testvéreim drágább lényedet ma is, már félembertként láttalak az ősi kétlábra-állás órájában is.

Bennem nőttél — akár szívem — titokban, teremtetédtől, mint hívőknek a Nap, s most szenvedek, mint őszinték a rosszban, de szándékkal, hogy megtisztuljanak.

— Jöttök másfél fontért?! — szölt ki az autóból a vezető, de a repülő kövek elől már meg is ugratta a kocsiját.

A dadogós mindezt elnékelte, illetve énekelve mondta el és azt is, hogy két héttel később megismétlődött az előbbi eset:

— Jöttök hát másfél fontért?! — kérdezte újra a vállalkozó.

Pierre fölállt és elindult lehajtott fővel.

— Látom, már megjött az eszetek — nevetett a parafasisakos. — Megmondom, szívesebben dolgozom veletek. Ezek a feketék ványadtak és lusták. Nem ér a munkájuk semmit.

— Maradjatok! — ordította a dadogós vérbenforgó szemekkel, de a mellette ülő is fölállt.

— Mit tegyek, kell a pénz — mondta és felkapaszkodott a teherautóra.

— Még nyolc ember jöhet — szölt ki a sofőr. Megindultak és a dadogós hiába ugrott előttük, hiába hadonászott hatalmas öklével, senki sem ügyelt rá.

— Maradj magadnak! Könnyen beszélés, mert nincs feleséged... — kiabált Pierre.

— Úgy van! Nincsen családom, egyedül vagy, dadogós.

Mielőtt válaszolhatott volna, meghallotta az előugró Efráim hangját, meglátta a két tüzes fekete szemét. A vékony, fekete lábszárat, mely még cementes volt a tegnapi munkától.

— Mi egy fontért is vállaljuk a munkát. Egyetlen fontért is elmegyek — ismételte meg Efráim.

— Ugorj föl! — szölt vidáman a parafasisakos, de Efráimnak erre már nem volt ideje, mert a dadogós ökle állon találta, a szikár test a levegőbe emelkedett, repült, akár a varázsszönyeg. Apró fekete feje a berregő teherautó vaslépcsőjére koppant...

Halott. Állapította meg az orvos. Koponya alapi törés. A rendőrök gyorsan közrefogták a dadogóst. A teherautóra pedig két fehér jégtábla közé csúszatták Efráim sovánny, fekete testét, hogy idő előtt ne indulhasson oszlásnak a rekkenő melegben.

De hiába ölték meg őt, és hiába álltak a dadogós helyére öklözni mások, hozták a jemenitákat, a varázsszönyegen. Tízék helyébe százak, százak helyébe ezrek... Egy font húszért, egy fontért, nyolcvan piasterért...

Hát érdemes volt azért az ötven piasterért? Csak a primitív és a rosszindulatú propaganda fertőzött emberek képesek ölni érte. És nehogy azt mondja valaki, hogy az egyház, meg a gyáripárosok szövetsége nyereszkedik a Messiáson, hogy a feltámadással leszorították ötven piasterrel a béreket, mert az nagyon veszélyes dolog. Aki ilyet állít, az könnyen a dadogós, vagy akár Efráim sorsára juthat.

Szenes Zsuzsa rajza

SINKA ISTVÁN:

Mi volna mégis kedvesebb...

Emlékszem egy csöpp kis szobára, (ajtáján nagy emlék folyt át) hogy nem volt benne drága holmi semmi: vén láda s azon kopottas sárgabársony takaró: fény, amit kis porcelán lámpa ad; öreg kaszli, egy fakó tükrös, s élni, halni egy ócska ágy. S még két szék is volt benne, hahó! S észak dongta az ablakát.

S mi volna mégis kedvesebb emlék nekem, pedig a múlt csupa láng volt és csupa seb. Kastély lett volna? Az se szebb. Csillag? De az se fényesebb az én szememben, négy falán bárha só virult. Ősszel, olykor, ha madár rebben, szinte látom az elavult zsalugáter mögött a csendben, egyre messzebből s egyre szebben tűnt estém, ha lámpa gyúlt.

HAJNAL GÁBOR:

Az aggteleki cseppköbarlangban

A föld mélyének hűvössége csap meg, kitérülnek hatalmas csarnokok, aztán pátrány és szigerek pirossa s orgonasíp nyúlik fel. Lent patak csobog. Nyirkos éhes szakadék boltozódik: a föld mélyében munkál és farag millió év makacs konok nyugalma s belőle új szépség nő, új alak.

E barlangban az ősember lakott, szurokfáklját markolt kerges keze, korma még itt maradt s mutatja, merre jár. A cseppkövek — megannyi szörnyeteg — gyászolva emlékeznek órá, ki itt élt sok tizezer év előtt, nyomorúságosan. — miglen kimúlt. Az ő nyomában járok most tűnődve a villanyfényes tág termeken át.

Kövér csepp hullik hirtelen nyakamba, átborzong rajtam nyálkás hidege, de Buddha-mosolyával néz a cseppkö és halk nyugalommal visszatér vele. A végtelen idő kitérja torkát, belenéz a tudat nem remeg: a kérész élet őt is majd legyőzi s fénylen tölti meg, mint ezt az üreget.